

Облік і оподаткування

УДК 658:005:005

Пилипів Надія Іванівна

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки
Державний вищий навчальний заклад*

"Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

Пилиппов Надежда Ивановна

*доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой теоретической и прикладной экономики
Государственное высшее учебное заведение*

"Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника"

Pylypiv Nadiya

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Theoretical and Applied Economics
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

ORCID: 0000-0001-9458-0218

Амброзяк Ірина Дмитрівна

аспірант

Державного вищого навчального закладу

"Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

Амброзяк Ирина Дмитриевна

аспирант

Государственного высшего учебного заведения

"Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника"

Ambroziak Iryna

Graduate Student of the

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

**СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ
ПІДПРИЄМСТВОМ
СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМИ
ПРЕДПРИЯТИЯМИ
AGRICULTURAL ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM**

Анотація. У даній статті досліджено сутність поняття системи управління суб'єктом господарювання, а саме визначено, що система управління підприємством – це комплекс, що включає цільову, забезпечувальну, функціональну, керуючу, керовану, науково-методичну та зовнішню підсистеми, які сприяють ухваленню та реалізації конкурентоспроможних управлінських рішень, спрямованих на задоволення заданої ринкової потреби; це комплексна система забезпечення конкурентоспроможності підприємства в конкурентному середовищі. Проаналізовано сучасні наукові тенденції щодо визначення сутності персоналу та його управління, розглянуто питання системного управління та сформовано основні проблемні аспекти з питань управління персоналом на вітчизняних підприємствах

Встановлено ключові підсистеми комплексної системи управління підприємством, здійснено їх загальну характеристику. На основі проведеного дослідження такими підсистемами стали: цільова, забезпечувальна, функціональна, керуюча, керована, дослідницька та зовнішня підсистеми, які мають вагомий вплив на діяльність сільськогосподарського підприємства через реалізацію конкурентоспроможних управлінських рішень, головна мета яких задовольнити наперед поставленні завдання; загальної системи забезпечення конкурентоспроможних позицій сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах господарювання. Відзначено важливість урахування кожної підсистеми для досягнення підприємством високого

рівня ефективності. Досліджено зовнішні і внутрішні фактори, що впливають на функціонування системи управління стосовно розвитку підприємства та систематизовано цілі, закономірності і принципи управління цим розвитком. Запропоновано модель системи управління сільськогосподарським підприємством, яка демонструє зв'язки, які утворюються між усіма компонентами системи управління під час діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: *система, система управління, сільськогосподарське підприємство, компоненти системи управління.*

Аннотація. *В данной статье исследована сущность понятия системы управления предприятием, а именно определено, что система управления предприятием - это комплекс, включающий целевую, обеспечительную, функциональную, управляющую, управляемую, научно-методическую и внешнюю подсистемы, которые способствуют принятию и реализации конкурентоспособных управленческих решений, направленных на удовлетворение заданной рыночной потребности; это комплексная система обеспечения конкурентоспособности предприятия в конкурентной среде. Проанализированы современные научные тенденции определения сущности персонала и его управления, рассмотрены вопросы системного управления и сформированы основные проблемные аспекты по управлению персоналом на отечественных предприятиях*

Установлено ключевые подсистемы комплексной системы управления предприятием, осуществлено их общую характеристику. На основе проведенного исследования такими подсистемами стали: целевая, обеспечительная, функциональная, управляющая, управляемая, исследовательская и внешняя подсистемы, которые оказывают значительное влияние на деятельность сельскохозяйственного предприятия через реализацию конкурентоспособных управленческих

решений, главная цель которых удовлетворить заранее поставленные задачи; общей системы обеспечения конкурентоспособных позиций сельскохозяйственного предприятия в современных условиях хозяйствования. Отмечена важность учета каждой подсистемы для достижения предприятием высокого уровня эффективности. Исследованы внешние и внутренние факторы, влияющие на функционирование системы управления по развитию предприятия и систематизированы цели, закономерности и принципы управления этим развитием. Предложена модель системы управления сельскохозяйственным предприятием, которая демонстрирует связи, образующиеся между всеми компонентами системы управления во время деятельности предприятия.

Ключевые слова: *система, система управления, сельскохозяйственное предприятие, компоненты системы управления.*

Summary. *This article examines the essence of the concept of management system of the business entity, namely it is determined that the enterprise management system is a complex that includes target, support, functional, management, managed, scientific and methodological and external subsystems that promote the adoption and implementation of competitive management decisions aimed at meeting a given market need; it is a complex system of ensuring the competitiveness of the enterprise in a competitive environment. The modern scientific tendencies concerning definition of essence of the personnel and its management are analyzed, questions of system management are considered and the basic problem aspects concerning questions of management of the personnel at the domestic enterprises are formed.*

The key subsystems of the complex enterprise management system are established, their general characteristic is carried out. Based on the study, the following subsystems were: target, support, functional, control, managed, research and external subsystems that have a significant impact on the activities

of agricultural enterprises through the implementation of competitive management decisions, the main purpose of which is to satisfy the task in advance; general system of ensuring the competitive position of the agricultural enterprise in modern economic conditions. The importance of taking into account each subsystem to achieve a high level of efficiency of the enterprise is noted. The external and internal factors influencing the functioning of the management system in relation to the development of the enterprise are studied and the goals, patterns and principles of management of this development are systematized. A model of an agricultural enterprise management system is proposed, which demonstrates the connections that are formed between all components of the management system during the activity of the economic entity.

Key words: *system, management system, agricultural enterprise, management system components.*

Постановка проблеми. Функціонування сучасних підприємств часто зустрічає на своєму шляху безліч проблем, з яких велика частина є однотипними та може бути вирішена внутрішніми фахівцями відповідно кваліфікації за допомогою правильного підбраного рішення. Проте для вирішення нетипових проблем необхідні спеціальні технології та дані, які будуть містити особливу та нетипову інформація, що дасть можливість управлінцю оперативно зреагувати на загрози, які виникають на шляху діяльності сільськогосподарського підприємства. Перелік таких проблем описує діяльність підприємства як один із найскладніших об'єктів дослідження. Головний інтерес являє собою система управління сільськогосподарським підприємством, постійне удосконалення якої є основним завданням керівника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сутності поняття системи управління суб'єктом господарювання та її основних компонентів займалося багато зарубіжних та вітчизняних вчених. Так,

В. В. Глущенко та В. І. Глущенко визначають систему управління як конкретний апаратний, нормативний, функціональний варіант реалізації технології, що дозволяє вирішувати конкретну проблему управління [1, с. 225]. Г. В. Воронцова вважає, що система управління організацією (підприємством) – це спосіб взаємодії між суб'єктом і об'єктом управління, спосіб побудови взаємозв'язку між рівнями управління і функціональними галузями, що забезпечує оптимальне за даних умов досягнення цілей організації [2].

А. В. Ігнат'єва та М. М. Максимцов зазначають, що система управління будь-якою організацією є складною системою, створеною для збору, аналізу і переробки інформації з метою отримання максимального кінцевого результату при певних обмеженнях (нестача ресурсів, наприклад) [3, с. 56]. Так, С. Янг зазначає систему управління організацією як підсистему організації, компонентами якої є групи взаємодіючих людей: її функції полягають в сприйнятті певних проблем організації (входів) і подальшому виконанні набору дій (процесів), яких виробляються рішення (виходи), що збільшують дохід від діяльності всієї організації (задоволення), або оптимізують деяку функцію всіх входів і виходів організації [4, с. 123]. Проте в теперішній час залишаються не до кінця вивченими деякі питання щодо сутності та складових елементів системи управління сільськогосподарськими підприємствами, що підкреслює актуальність дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є дослідити системи управління сільськогосподарським підприємством, а також описати основні її складові.

Рис. 1. Система управління сільськогосподарським підприємством

Джерело: розроблено авторами

Виклад основного матеріалу. Система управління підприємством являє собою комплекс заходів, які спрямовані на збір, систематизацію, аналіз та передачу інформації керівнику та особам, які беруть участь в процесі прийняті управлінських рішень з метою забезпечення максимальної результативності господарської діяльності та досягнення поставлених

цілей. Для формування ефективної системи управління сільськогосподарське підприємство має створювати такі підсистеми: цільову, забезпечувальну, функціональну, керуючу, керовану, дослідницьку та зовнішнє середовище (рис. 1).

Цільова підсистема. Формування низки цілей – це процес створення мети як одного із основних складових системи управління. Мета є одним із головних принципів дій, що дає характеристику балансового стану підприємства в майбутньому. Тому для створення цілей потрібно одночасно формувати обмеження, що можуть утворюватися під час їх досягнення.

Забезпечувальна підсистема. Для отримання запланованих результатів суб'єкту господарювання потрібно визначити структуру елементів щодо її проведення. Забезпечувальна підсистему потрібно поділити на наступні компоненти: інформаційні, методичні, ресурсні, техніко-технологічні, юридично-правові.

Інформаційне забезпечення. Інформаційне забезпечення в теперішніх ринкових умовах – це забезпечення, яке має здатність змінюється у динаміці та надає інформацію про об'єкт управління: описує зв'язки між минулою, поточною та майбутньою діяльністю. Інформаційна система управління описує різні комунікаційні аспекти: антропогенні зв'язки, людино-машинні зв'язки, під час обміну та обробки однієї інформації кількома машинами.

Методичне забезпечення включає в себе певні методи та способи, які необхідні для формування певних напрямків та досягнення потрібних цілей. Найбільш оптимальний варіант методології будується на досить значному рівні підготовки спеціаліста та на досвіді роботи у такій самій сфері.

Ресурсне забезпечення. До основних ресурсів підприємства слід віднести наступні: працівники суб'єкта господарювання, організаційні навички менеджерів управління, ідейність персоналу, маркетингові здібності робітників, вміння розпоряджатися ефективно часом тощо.

Техніко-технологічне забезпечення. Під техніко-технологічним забезпеченням слід розуміти певний комплекс заходів щодо: оцінки господарської діяльності, ринкової стратегії та фінансової стійкості; створення оптимальної структури системи управління згідно із сучасними вимогами ринку; формування чіткої схеми дій щодо реалізації завдань системи управління; організація та планування процесу технічного обслуговування.

Юридично-правове забезпечення. Одне із основних забезпечень функціонування кожного підприємства, оскільки нормативно-правовій системі ґрунтується кожна господарська діяльність. Установлені законодавчо норми необхідні для коригування виду діяльності та розвитку суб'єктів господарювання. Сюди належать закони та інші нормативно-правові акти, що регламентують діяльність підприємства.

Функціональна підсистема. Під час управління діяльністю підприємства кожний управлінець виконує ряд важливих функцій, а саме: планування, організація діяльності, стратегічного прогнозування, контролю тощо. Всі функції є необхідними та важливими в процесі діяльності підприємства.

Керуюча та керована підсистема. В будь-якому управлінні присутні керуюча та керована ланки. Якщо управління – вплив, то існує: форма впливу процесу (функції), методи (системи) і середовище (умови) [5, с. 94].

Дослідницька підсистема. Як і в будь-якому процесі наука відіграє важливу роль. Оскільки наукові дослідження дозволяють підприємцям вносити інновації у свою діяльність, цим самим зменшувати витрати деяких господарських операцій. Сам рівень науковості у практичній діяльності визначається через застосування сучасних техніки і технологій.

Зовнішнє середовище. Зовнішнє середовище присутнє у будь-якого суб'єкта господарювання. Воно характерне для діяльності підприємств своїми факторами впливу, а саме загрозами та можливостями, які або дають

змогу інтенсивно розвиватися або пригальмовують цей розвиток. Зовнішнє середовище описується за допомогою наступних показників: рівновага, стійкість, організованість, адаптація, гомеостаз, динамізм, складність, неоднорідність тощо.

З метою якісного та ефективного управління сільськогосподарським підприємством необхідно, щоб менеджери різних рівнів управління були забезпечені достовірними даними, своєчасно отримували повну інформацію про стан, майно, доходи, витрати та інші господарські процеси, а також могли розробити прогнози щодо подальшої діяльності підприємства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, система управління підприємством – це комплекс, що включає цільову, забезпечувальну, функціональну, керуючу, керовану, науково-методичну та зовнішню підсистеми, які сприяють ухваленню та реалізації конкурентоспроможних управлінських рішень, спрямованих на задоволення заданої ринкової потреби; це комплексна система забезпечення конкурентоспроможності підприємства в конкурентному середовищі.

У подальшому перспективним є дослідження компонентів системи управління сільськогосподарським підприємством, а також виокремлення нових елементів через постійну мінливість ринкового середовища, де функціонують суб'єкти господарювання.

Література

1. Глущенко В. В., Глущенко И. И. Исследование систем управления: учебн. пособ. Железнодорожный: ООО НПЦ "Крылья", 2004. 416 с.
2. Воронцова Г. В. Основные направления адаптации системы управления предприятием в конкурентной среде. URL: http://science.ncstu.ru/articles/econom/2010_10/34.pdf/file_download.

3. Игнатъева А. В., Максимцов М. М. Исследование систем управления: учебн. пособ. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. 157 с.
4. Янг С. Системное управление организацией. М.: "Советское радио", 1972. 456 с.
5. Друкер П. Ф. Энциклопедия менеджмента. М. : Вильямс, 2004. 432 с.

References

1. Glushenko V. V., Glushenko I. I. Issledovanie sistem upravleniya: uchebn. posob. Zheleznodorozhnyj: ООО NPC "Krylya", 2004. 416 s.
2. Voroncova G. V. Osnovnye napravleniya adaptacii sistemy upravleniya predpriyatiem v konkurentnoj crede. URL: http://science.ncstu.ru/articles/econom/2010_10/34.pdf/file_download.
3. Ignateva A. V., Maksimcov M. M. Issledovanie sistem upravleniya: uchebn. posob. М. : YuNITI-DANA, 2000. 157 s.
4. Yang S. Sistemnoe upravlenie organizaciej. М.: "Sovetskoe radio", 1972. 456 s.
5. Druker P. F. Enciklopediya menedzhmenta. М. : Vilyams, 2004. 432 s.